

Als de prins zo rijk in Prinsenland (droom over lusthuizen)

Het boek 'De Kralingse Buitenplaatsen van de 16de tot de 21ste eeuw (een vergeten Arcadie)' neemt je mee op een droomvlucht, mooier dan die in de Efteling. Lees en kijk 350 blz. lang bij bijna al de verdwenen landgoederen in Kralingen kortstondig naar binnen.

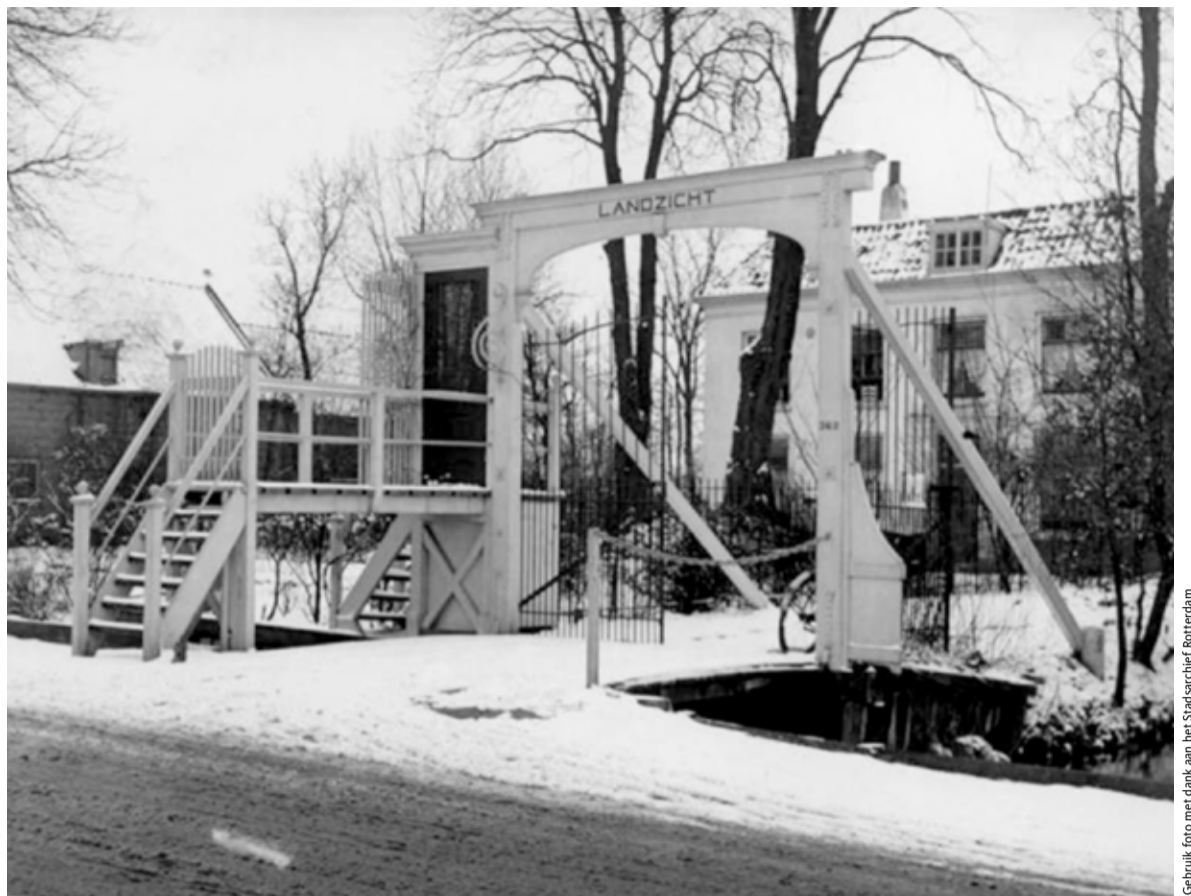
Parelsnoer van jaloersmakende buitenhuizen.

Velen kennen de bijna zestig prachtige buitenplaatsen uit de 16de -17de eeuw langs de Vecht in de provincie Utrecht. De jaloersmakende landhuizen rijgen zich als een onbetaalbaar parelsnoer aaneen. Iedere Utrechter fietst na zijn zestigste levensjaar minimaal een keer op zijn elektrische fiets met broodjes en koffiekannet in de fietstas langs deze oogstrelende bouwwerken. En iedere Rotterdammer knarst met de tanden omdat zij denken dat wij dat niet hebben. Nou dat klopt: we hadden zo'n parelsnoer maar nu is dat al heel lang verdwenen.

langzaam deed omtoveren in buitenplaats Goudestein. Die rijke Rotterdammers trokken zich in de zomer terug in hun met groen omgordde landhuizen. Soms alleen voor de ochtenden middagen omdat zij in de avond weer terug gingen naar hun huizen in de stad. En het Rotterdamse parelsnoer was zo betoverend mooi dat veel Rotterdammers op de zondag een wandeling maakten langs de 's Gravenwetering over de Oude Dijk en de 's Gravenweg. Vanaf 1679 waren beide wegen overigens al bestraat en om dat te bekostigen werd er dan ook op diverse plaatsen tol geheven. En je kunt dit parelsnoer van buitens met recht 'een vergeten Arcadië' noemen.

Waarom de schrijver geen haren meer op het hoofd heeft.

De Kralingse Sherlock Holmes van de buitenplaatsen heeft met zijn boek "De Kralingse Buitenplaatsen" een monnikenklus geklaard door over al die buitens iets te schrijven. Hij heeft geen

Gebruik foto met dank aan het Stadsarchief Rotterdam

de universiteitsbibliotheek van Cambridge al twintig jaar kwijt is. Elk boekje is miljoenen waard en wie is de dief? Maar dat laat onverlet dat digitalisering van het Rotterdamse archief een hoge prioriteit moet krijgen om 'vermissing' in de toekomst te voorkomen.

Wanneer het boekwerk 'Quahier der verpondingen van Kralingen' uit 1731 er nog was geweest ('verloren' staat in het archief vermeld maar een zekere heer Blom heeft het nog in 1996 ingezien, weten we, dus nee, niet weer de Duitsers de schuld geven!). Als ook het boek 'Lijst der huijzen en verder gebouwen onder den Ambachte van Kralingen' uit 1805 ('zoek geraakt') nog te lezen was geweest, dan was het schrijfwerk voor Robert J. Ligthelm appeltje eitje geweest. En wat te denken van het boek 'Prothocol ofte repertorium van alle de landerijen, huijsen en (w)erven onder den Ambachte gelegen' uit 1690 dat goddank nog wel aanwezig is in het archief. Maar dit boek is alleen bruikbaar in combinatie met een kaart van Stampioen uit 1654 waarvan de nummering van de objecten overeenkomt met het 'Prothocol'. En u voelt hem aankomen (nee niet weer de Duitsers): die kaart is zoek en niet te traceren in het archief. Het lijkt me dat de heer Ligthelm toen hij begon met onderzoek voor zijn boek, nog haren op zijn hoofd heeft gehad maar hij moet nu kaal zijn.

Opstand der horde.

Het boek is zo'n nostalgische wandeling langs de verdwenen schoonheid (opgeofferd vanaf de 19de eeuw voor de groeiende behoefte aan arbeiderswoningen), dat ik verdriet en boosheid voel over zoveel vernietiging. (Gelijk ik boos en verdrietig ben over recente afbraak van onver-

vangbaar historische gebouwen, lees eerdere artikelen over de 's Gravenweg) [01]. En om het hier nog wat scherper aan te zetten: uit betrouwbare bron vernam ik dat ondanks het grote aantal organisaties die subsidie voor dit unieke boek hebben geschonken, alleen de Gemeente Rotter-

(= kwakel) toch toegang verkrijgen tot het perceel. Er zijn helaas nauwelijks nog kwakels over. De eigenaar van het buiten de 's Gravenhof aan de 's Gravenweg heeft zo rond 2000 een vervangend exemplaar laten plaatsen ter vervanging van de in de hongerwinter opgestookte

In de 16de en 17de eeuw lieten de rijken hun lustplaatsen bouwen om in de zomer de hitte en stank van de stad te kunnen ontvluchten. Veel Rotterdammers maakten op de zondag een wandeling langs de 's Gravenwetering over de Oude Dijk en de 's Gravenweg.

dam een bijdrage aan dit boek heeft geweigerd. Hoezo geeft Rotterdam om historie? Ons verdriet en boosheid dient zich te richten op een van de weinige buitens die er nog zijn en die weliswaar een gemeentelijk monument is maar dat heeft, zo toont de geschiedenis herhaalde malen, weinig waarde in Rotterdam. Het gaat om "Landzicht" aan de 's Gravenweg. Het staat al zo'n tien jaar leeg en is door een storm in 2018 zwaar beschadigd. Goddank, is toen de schade en het dak hersteld. Maar het staat eenzaam tussen het onkruid te wachten tot een speculant het toch weer voor elkaar heeft gekregen om het te kunnen kopen en het met een sloopkogel te laten verdwijnen. Dit landhuis uit vermoedelijk 1800 bezat een prachtige kwakel (= verhoogde voetgangersbrug) naast de praambrug. De praambrug moest opgedraaid of opgehaald kunnen worden om de tuinders met hun boten de reis naar de markt te kunnen laten maken. En mocht die praambrug open zijn, dan kon de bezoeker van het buiten via de verhoogde voetgangersbrug

kwakel. De brug met verhoogd voetgangers deel behorend bij buitenhuis Landzicht is in 1937 nog gefotografeerd. Daarna is hij niet traceerbaar verdwenen. Ik smeed de gemeente zorg te dragen voor dit buiten. Ik ken de vierkante meter prijs van de grond die een speculant wil betalen om het vervolgens te slopen voor nieuwbouwwoningen. Laat het snelle geld nu eens niet winnen.

[01] Reageren?

d.roelfzema@upcmail.nl
Voor de digitale versie van dit artikel + oude artikelen over oude Rotterdamse monumenten, kijk op: www.rikroelfzema.nl en klik op "Over mijn publicaties". Klik op o.a. 2019-03-01 'Het nieuwe echt is nep', 2019-03-02 'Alle oude historie is weerloos', en op 2017-10-01 'Waarom boeren in de belangstelling staan'.

Voor de foto's dank ik het Stadsarchief Rotterdam.

De Kralingse buitenplaatsen van de 16de tot de 21ste eeuw (een vergeten Arcadie). (2020) van Robert J. Ligthelm, isbn 978-94-92576-33-0 uitgeverij Pictures Publishers Woudrichem, 39,90. ■

Gebruik foto met dank aan het Stadsarchief Rotterdam

Het is aan de schrijver Robert J. Ligthelm uit Kralingen te danken dat wij nog verdrietiger worden dan we al waren want in zijn onbeschrijflijk mooie boek voert hij ons mee langs de bijna alle verdwenen buitenplaatsen langs de 's Gravenweg en Oude Dijk in ons ooit zo mooie Rotterdam. Want ook hier lieten in de 16de en 17de eeuw de rijken hun lustplaatsen bouwen om in de zomer de hitte en stank van de stad te kunnen ontvluchten. Sterker: Kralingen kende al zo'n drie of vier 'huizen van plaisance' rond 1600 en zij staat daarmee vooraan in de geschiedenis van de buitenplaats, boven het Amsterdamse patriciaat dat pas vanaf 1609 in Maarsseveen een boerderij

bron laten liggen en als een chirurg heeft hij uit al het historische materiaal gesneden voor zijn boek. En dan te bedenken dat de schrijver heel snel klaar had kunnen zijn als de gemeentearchivariissen hun werk beter hadden gedaan. Want zoals in het groot ontelbare oude belangrijke historische architectuur uit onachtzaamheid is verdwenen, zo is in het klein onvervangbare historische literatuur uit het Rotterdams archief verdwenen. In die verdwenen boeken stonden alle buitens keurig omschreven en met juiste coördinaten op een kaart aangegeven. Oké, deze verdwenen boeken zijn niet zo kostbaar als de twee notitieboekjes van de bioloog Charles Darwin die